

4. YETENEK BELİRLEMENİN AŞAMALARI

Seçim ve eğitime başlama yaşı konusunda ebeveyn ve antrenörler tarafından yöneltilen sorulara bugün ki bilgilerimiz ışığı altında şöyle cevap verilmektedir; bir spor türünde ilk uluslar arası başarıların elde edilmeye başlandığı yaşlar belirlenip, bu yaştan 8-10 yıl geriye giderek seçim ve eğitime başlanmalı. Uygulamada, bir çok spor türünde bu yaş, 1. Okul ağına rastlamaktadır. Okuldaki spor dersleri sırasında ya da okul dışı spor faaliyetlerinde ortalamanın üzerinde verimli görölen çocuklar düzenli antrenmanlara yönlendirilmelidir.

Antrenmansız çocuklardan yapılacak seçimlerde; kural olarak spor türüne özgü verimliliği belirleyerek parametrelerden çok, çocuğun genel sportif verimini belirleyecek özelliklerin ölçümüne yönelinmektedir. Yetenek seçiminde unutulmaması gereken ilke ölçümlerin bir kerede değil, bir çok kez ölçümden sonra sonuçlandırılması, karara bağlanması gerektiğini burada ifade etmeliyiz.

Ayrıntılı bir yetenek tanımlama programı bir kerede tanımlanacak bir şey değil birkaç yıllık bir sürece yayılan üç aşamalı bir programdır.

4.1. Birinci Aşama:

Bu aşama bir hekimin, adayın sağlık ve genel fiziksel gelişimi incelediği ve eğer varsa vücut özürlerinin ve hastalıklarının ortaya çıktığı aşamadır.

Birinci aşamanın tamamlandığı erken yaş düşünöldüğünde adayın gelecekteki gelişme ve büyüme dinamiği bir anlamda hala tahmin edilemez olduğundan kesin kararlar alınamaz. Ne var ki yüzme, jimnastik ve artistik patinaj gibi ayrıntılı fiziksel çalışma gerektiren spor dallarında eğitim erken bir yaşta başladığı için birinci aşama 5-8 yaşlarında gerçekleştirilebilir

4.2. İkinci Aşama

İkinci aşama cimnastik, artistik patinaj ve yüzme için 9-10 yaşları arasında, diğer sporlarda kızlar için 10-17 yaşlarında gerçekleştirilir (Dragan 1979). İkinci aşama seçmenin

en önemli aşamasıdır. Bu aşama şimdiden organize spor çalışmalarına katılmış genç çocuklara uygulanır.

Vücut, söz konusu sporun gereklerine göre belli bir uyum düzeyine ulaştığı için, ikinci aşamada; spor türünün teknikleri, biometrik özellikler ve fonksiyonel parametreler ölçülmelidir. Sonuç olarak sağlık incelemesi çok ayrıntılı olmalı ve performans gelişimini etkileyen engelleri bulmayı hedeflemelidir (romatizma, sarılık, akut böbrek hastalıkları gibi).

Yetenek tanımlamasının ikinci aşamasında spor psikologlarının sporcunun seçtiği spor için gerekli psikolojik davranışlara uygun düşen psikolojik profile sahip olup olmadığını kontrol etmesinde yarar vardır.

4.3. Üçüncü Aşama

Bu bölüm yıldız ve genç milli takım adayları için geçerlidir. Özen gösterilmesi gereken bir bölümdür ve spor türü için gerekli özelliklerin araştırması yapılmalıdır. Sporcunun sağlığı, eğitime psikolojik adaptasyonu, rekabetçi kişiliği, stres ile mücadele yeteneği ve en önemlisi ileriki performansını geliştirmedeki potansiyeli test edilmelidir. Bu konuda yapılacaklar ileriki bölümde ayrıntılı olarak ele alınacaktır. Yukarıdaki değerlerin objektif olarak saptanması periyodik olarak yapılmalıdır. Ölçüm ve analiz sonuçları düzenli kaydedilmeli ve sporcunun gelişim hızı buradan kontrol edilmelidir.

Yetenek seçimi aşamalarında yazılanlar özetlenecek olursa: Etkili bir yetenek seçimi üç aşamada gerçekleştirilebilir. Aşağıdaki çizelgede seçim aşamaları ve içerikleri Artistik Cimnastik ve Sportif Oyunlar örneklerine göre verilmiştir (Weineck, 1990, 79).

Çizelge 1: Yetenek seçimi aşamaları

Birinci Aşama	İkinci Aşama	Üçüncü Aşama
<u>Genel Karakteristik</u>		
Çocuğun genel özelliklerinin sorgulanması, gözlenmesi ya da değerlendirilmesi. Örneğin: Genel sağlık durumu,	Bir seferlik sportif kontrol: Spor türüne vücut tipinin uygunluğunun kesin kontrolü,	Kısa sürede bir çok kez alıştırmayı yapmak. Deneme müsabakaları.
Okul başarısı,	Spor türüne yönelik motor özelliklerinin çok yönlü test	Kısa süreli bir alıştırma verim düzeyi ve davranış biçimi.

Sosyal koşulları ve ilgileri,

edilmesi.

Genel ve özel Sportif verimliliği.

Vücut yapısının spor türüne uygunluğu,

Genel spor verimliliği (okuldaki spor dersindeki başarı düzeyi)

Ör:Artistik Jimnastik

Kısa boylu, oldukça az ağırlıklı ince bir tip, ancak omuz kalçadan geniş. O ve X bacaklı olmamak.

Genel hareket koordinasyonu ve kuvvet düzeyinin değerlendirilmesi

Estetik ifade değerlendirilmesi.

Hareket koordinasyonu Ör ; Engellerle yapılan koşudaki başarısı.

Bacak, kol, gövdenin sahip olduğu kuvvet (basit kuvvet alıştırmaları)

Toplam motorik özelliklerin düzeyi (Sportif oyunlarda, stafet yarışlarında başarı düzeyi)

Kısa süreli program sonucu değerlendirilmesi

Motor öğrenme davranışı (Hareket koordinasyonu).

Kuvvet ve Hareket sürati

Hareket genişliği

Sportif oyunlar

Uzun ve iri yapılı çocuklar (voleybol, Basketbol, Hentbol için, buna koşılıklı futbolda her hangi bir sınırlama düşünülmez)

Yeterli bir boy aranmalı,

Koşu hızı (30-60 m),

Çabuk kuvvet (fırlatma topuyla ölçüm)

Sıçrama kuvveti (üç adım atlama gibi)

Hareket koordinasyonu (oyun yeteneği)

Bir çok oyunda ve müsabakalarda oyun yeteneğinin değerlendirilmesi.

Problemlere bulunduğu çözümler gözlenmeli